

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
James Fenimore Cooper
THE LAST OF THE MOHICANS

Ovaj roman deo je svetskog javnog književnog dobra.

Vulkan izdavaštvo d.o.o. iz Beograda poziva nosioca odnosno nosioce autorskih prava (autori ili druga lica koja su u skladu sa zakonom stekla autorska prava) na prevod knjige „Poslednji Mohikanac“ autora Džejmisa Fenimora Kupera da se jave našoj izdavačkoj kući radi regulisanja svih autorskih prava i obaveza.

Copyright © 2021 za ovo izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04109-5

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

DŽEJMS FENIMOR KUPER

POSLEDNJI
MOHIKANAC

Preveo Mihailo Stojanović

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2021.

GLAVA I

*Moje je uho otvoreno, a moje srce spremno;
Koji mi god gubitak otkriješ, to je gubitak sveta:
Reci, je li moje kraljevstvo izgubljeno?*

Šekspir

Osobena crta kolonijalnih ratova u Severnoj Americi bila je u tome što su protivničke vojske, pre susreta, morale savladati razne tegobe i opasnosti divljine. Prostrani i naizgled neprohodni pojas šuma razdvajao je posede neprijateljskih pokrajina Francuske i Engleske. Otvrđnuli kolonista i uvežbani Evropljanin, koji je uz njega ratovao, često su mesecima savlačivali vrtloge reka i, probijajući se kroz krševite klance planina, tražili zgodne prilike da što ubedljivije pokažu svoju hrabrost u borbenom okršaju. Međutim, takmičeći se u strpljenju, u samoodricanju iskusnih ratnika domorodaca, oni su se naučili da savlađuju sve teškoće; izgledalo je kao da s vremenom neće ostati nijedan mračni kut šume niti će biti pošteđeno ijedno zabačeno mesto od upada onih koji su, prolivajući krv, zadovoljavali svoju osvetu ili potpomagali hladnu i sebičnu politiku udaljenih vladara Evrope.

Možda nijedan kraj širom prostranih međusobnih granica ne daje življu sliku surovosti i žestine divljačkog ratovanja toga doba no što

je to bio slučaj u oblasti koja se proteže između izvora reke Hadson i susednih jezera.

Pogodnosti koje je priroda u ovoj oblasti pružala pohodima ratnika isuviše su očigledne da bi se mogle zanemariti. Razvučena površina jezera Šamplen prostirala se od granica Kanade do samih međa susedne oblasti Njujorka, obrazujući na polovini puta prirodni prolaz, kojim su Francuzi morali gospodariti da bi udarili na neprijatelja. Na svome južnom kraju ovo jezero spajalo se vodenim rukavcima s drugim jezerom, čija je voda bila tako bistra da su ga jezuitski misionari izabrali za izrazito obavljanje čišćenja greha krštenjem, te je steklo naziv Jezero svetog pričešća. Manje pobožni Englezi smatrali su da njegovom bistrom vrelu ukazuju dovoljnu čast kada su mu podarili ime svog vladara, drugog po redu iz hanoverske dinastije. I Englezi i Francuzi složili su se u tome da divljim vlasnicima šumovitog jezerskog predela otmu prirodno pravo na ovekovečenje njegovog prvobitnog naziva Horikansko jezero*.

Prostirući se između nebrojenih ostrva, uleglo u planine, Sveto jezero se protezalo nekih dvanaest morskih milja dalje prema jugu. Sa visoravni, koja je tu preprečila dalji tok vode, započinjao je nanos dug isto toliko milja, koji je vodio i do obala Hadsona, do mesta odakle je reka, uz uobičajene smetnje brzaka i vrtloga, postajala plovna do mora.

Ostvarujući svoje planove smelih čarki i neumornog delanja, Francuzi su se trudili da prodru čak u udaljene i neprohodne klance reke Alegejni, pa je lako zamisliti zašto njihova oštroumnost, koja je ušla u poslovicu, nije previdela prirodna preimućstva oblasti koju smo malo pre opisali, a koja je postala krvavo poprište, gde su se uglavnom bili bojevi za kolonijalnu prevlast. Podizala su se tu utvrđenja na raznim tačkama, koje su dominirale putevima građenim u vojne svrhe,

---

* Kako je svako indijansko pleme imalo ili svoj jezik ili svoje narečje, to su obično ista mesta nazivali različitim imenima, mada su skoro svi njihovi nazivi bili opisni. Tako bi bukvalni prevod imena ovog divnog jezera glasio: Rep jezera. Jezero Džordž, kako se ono danas, istina, vulgarno ali zvanično naziva, kad se pogleda mapa, obrazuje neku vrstu repa jezera Šamplen. Otuda i naziv. (Prim. aut.)

osvajana i vraćana natrag, rušena do temelja i ponovo izgrađivana, prema tome koliko su se puta neprijateljske zastave pobedonosno vile na njima. Dok se ratar povlačio sa opasnih prolaza u unutrašnjost, iza sigurnijih granica starijih naselja, čitave vojske, veće od onih koje su često obarale skiptre u starim zavičajima, nestajale su u onim šumama, ili su se iz njih retko vraćale, u razbijenim odredima, iscrpljenim od umora i potištenim usled poraza. Iako je mirnodopska blagodet bila nepoznata u ovom nesrećnom kraju, njegove šume su ipak bile pune ljudi. Po prisojima i dolinama brujali su zvuci ubojnih truba, a sa planina odjek je ponavljao smeh ili veseli usklik mnogih hrabrih i nesmotrenih mladića, koji su tuda prolazili u poletu mladalačke razdraganosti, da bi utonuli u dugu noć zaborava.

I na ovom poprištu borbe i krvoprolića, u toku treće godine rata koji su Engleska i Francuska poslednji put međusobno vodile radi prisvajanja zemlje, koju nijednoj nije bilo suđeno da zadrži, odigrali su se događaji koje ćemo pokušati da ispričamo.

Nesposobnost vojskovođa Engleske i neodlučnost njenih političkih ljudi survale su dostojanstvo ove zemlje sa one prkosne visine na koju su je bile uzdigle duhovna sposobnost i umešnost njenih ranijih vojskovođa i državnika. Ona nije više zadavala strah svojim neprijateljima, a njeni službenici su brzo gubili osećanje pouzdanja, što ga uliva poštovanje svoje ličnosti. Iako kolonisti nisu ničim doprineli ovom ubistvenom uniženju, iako neodgovorni za njene greške, oni su se ipak nalazili u položaju njenih saučesnika.

Još nedavno bila je tu odabrana vojska te zemlje, koju su kolonisti poštovali kao majku i slepo verovali u njenu nepobedivost – vojska koju je predvodio glavni zapovednik, izabran iz redova obučениh ratnika zbog svojih retkih vojničkih sposobnosti, vojska koju je šaka Francuza i Indijanaca sramno naterala u bekstvo i koju je od konačne propasti spasla jedino pribranost i srčanost jednog mladića iz Virdžinije, čija je slava otada narasla i čvrstim uplivom moralne istine doprla

do krajnjih granica hrišćanskog sveta.* Ovim neočekivanim porazom opustošena je čitava jedna prostrana granična oblast, a mnoge fantastične i umišljene opasnosti prethodile su stvarnoj nevolji. Zastrašeni kolonisti verovali su da se krici divljaka upliću u svako besomučno fujkanje vetra koji je dopirao iz beskrajnih šuma zapada. Surov karakter njihovih nemilosrdnih neprijatelja neizmerno je uvećavao prirodne strahote rata. Još su se živo sećali nedavnih pokolja. Niko u ovim pokrajinama nije bio toliko gluv da ne bi pohlepno gutao pripovedanje o kakvom mučkom ubistvu u noći, u kome su šumski urođenici igrali glavnu i svirepu ulogu. Dok je lakoverni i uzbuđeni putnik priča o pogibeljnim mogućnostima u divljini, krv strašljivca se ledila od užasa, a majke su bacale uplašene poglede i na decu koja su spavala u sigurnosti velikih gradova. Ukratko, uticaj straha, pod kojim se sve vidi preuveličano, počeo je da ruši sva razumna predviđanja i da pretvara u robove najnižih strasti baš one koji su morali voditi računa o svom muškom dostojanstvu. Štaviše, i najpouzdanije i najodvažnije duše počele su verovati da ishod borbe postaje sumnjiv, i ta bedna grupa ljudi, koja se povećavala svakog trenutka, mislila je da će njeni hrišćanski protivnici pokoriti sve posede engleske krune u Americi, ili da će ih opustošiti upadi njihovih nemilosrdnih saveznika.

Kada je, dakle, primljena vest u tvrđavi, koja je štitila južni kraj nasipa između Hadsona i jezera, da je primećen Monkalmov pokret duž jezera Šamplen, s vojskom brojnom „kô u gori lišća“, ta vest je primljena više s kukavičkom mrzovoljom no sa prkosnim uživanjem koje jedan borac treba da oseti što će se ogledati u borbi sa neprijateljem. Vest je doneo u sumrak letnjeg dana jedan glasnik, Indijanac,

---

* Vašington je svojom odlučnošću i hrabrošću spasio ovom prilikom ostatke britanske vojske, pošto je uzalud opominjao evropskog generala na opasnost u koju je ovaj strmoglavce jurio. Slava koju je Vašington stekao u ovoj bici glavni je razlog što je bio izabran da docnije komanduje američkom vojskom. Vredno je zabeležiti okolnost da, dok je po celoj Americi brujala njegova zaslužena slava, njegovo se ime ne pojavljuje ni u jednom evropskom izveštaju o ovoj bici: bar ga je pisac bez uspeha tražio. S ovakvim sistemom uprave metropola je apsorbovala čak i slavu Amerikanaca. (Prim. aut.)

koji je takođe nosio i hitan zahtev Manroa, zapovednika utvrđenja na obali Svetog jezera, za hitno i jako pojačanje. Već je pomenuto da je razdaljina između ova dva položaja bila manja od pet morskih milja. Džombasta putanja, koja je prvobitno predstavljala njihovu saobraćajnu vezu, bila je proširena za prolaz teretnih kola, tako da je tu daljinu, koju je sin šume prelazio za dva sata, jedan odred vojske, sa potrebnim prtljagom, mogao sa lakoćom prevaliti u razmaku od svitanja do zalaska letnjeg sunca. Verni službenici britanske krune dali su jednoj od ovih šumskih tvrđava naziv Vilijam Henri, a drugoj Edvard, nazivajući svaku po imenu dvaju omiljenih prinčeva vladajuće porodice. Iskusni vojnik, Škot, koga smo upravo pomenuli, držao je prvu tvrđavu sa pukom redovne vojske i nekolicinom pokrajinaca – snaga stvarno isuviše mala da bi se oduprla strahovitoj sili koju je Monkalm vodio do podnožja njegovih opkopa. U drugoj, međutim, nalazio se general Veb, zapovednik kraljevske vojske u severnim oblastima, s glavninom od preko pet hiljada ljudi. Spajanjem nekoliko odreda pod njegovom komandom, ovaj oficir je mogao da sakupi skoro dvostruki broj boraca protiv preduzumljivog Francuza, koji se usudio da se sa nešto brojnijom vojskom toliko udalji od svojih pojačanja.

Ali pod uticajem zle sreće, izgleda da su i ljudstvo i oficiri više voleli da u svojim utvrđenjima čekaju dolazak strašnih protivnika nego da se odupru njihovom napredovanju, ugledajući se pritom na uspešni podvig Francuza kod Fort Dikena, te da im zadaju udar pri samom nastupanju.

Pošto je prva zabuna oko vesti malo popustila, raznela se glasina po utvrđenom logoru, koji se protezao duž ivice Hadsona, obrazujući lanac spoljnih utvrđenja do same glavne tvrđave, da rano zorom odabrani odred od hiljadu i pet stotina ljudi treba da krene za tvrđavu Vilijam Henri, položaj na krajnjoj severnoj tački nasipa. Ono o čemu se u početku samo šušalo ubrzo je postalo stvarnost kada su iz štaba glavnog zapovednika izdata naređenja da se nekoliko četa, odabranih za tu službu, pripremi za brzi odlazak. Vebova namera postala je

sada sasvim jasna, i za nepuna dva sata otpočeo je užurban pokret zabrinutih lica. Novajlija u vojničkom pozivu leteo je s jednog kraja na drugi, otežavajući vlastite pripreme svojim preterano vatrenim i unekoliko zbunjenim oduševljenjem, dok je iskusni prekaljeni vojnik obavljao svoje pripreme staloženo, prezirući i samu pojavu žurbe, iako su njegove ozbiljne crte lica i zabrinuti pogled dovoljno kazivali da nije imao neku jaku profesionalnu naklonost prema još neokušanom ratu u divljini, koji mu je ulivao strah. Najzad, sunce je zalazilo u raskošnom žaru iza udaljenih bregova na zapadu, i, ukoliko je tama sve više uvijala svojom koprenom ovo osamljeno mesto, utoliko se buka oko priprema sve više stišavala. Gasila se i poslednja svetlost u oficirskim brvnarama, drveće je spuštalo tamne senke preko bedema i šumovite reke, i tišina, duboka tišina, što caruje u ogromnoj šumi koja okružuje logor, ubrzo ovlada njime.

Prema naređenju od prošle noći, dobovanje u doboš u znak pripravnosti razbi tvrdi san vojnika, dobovanje čiji je zvonki odjek treperio na vlažnom jutarnjem zraku, u svakom drvoredu šume, baš kada je zora počela da ocrtava nepravilne konture vitkih obližnjih borova prema ranoj belini blagog i vedrog istočnog neba. Za tren oka ceo se logor uskomeša, i poslednji vojnik je napuštao svoje legalo da prisustvuje odlasku svojih drugova, da učestvuje u uzbuđenju i događajima toga trenutka. Svrstavanje odabranog odreda u redove ubrzo se završilo. Dok su redovni i izvežbani kraljevski najamnici gordo marširali na desnoj strani linije, snishodljivi kolonisti zauzeli su skromnije mesto na levoj strani, sa pokornošću koja im usled duge navike nije bila teška. Izvidnik je išao napred, jaka straža sprovodila je i pratila nezgrapna kola s prtljagom, i pre no što sunčevi zraci razbistriše sivu jutarnju svetlost, glavnina boraca postroji se u kolonu i napusti logorište, s onim vojničkim držanjem punim ponosa, koji je odagnao sanjiva strahovanja mnogih novajlija uoči prvog vatreneog krštenja. Dokle god su ih mogli pratiti pogledi njihovih zadivljenih drugova, oni su zadržali

isti red i isto držanje. Najzad se zvuci svirke izgubiše u daljini i šuma proguta živu masu, koja je lagano prodirala u njene dubine.

Već su i poslednji zaostali vojnici bili iščezli, žureći za vojskom, i lahor je prestao da prenosi potmule zvuke nevidljive kolone koja se udaljavala. Ali tu su već bili znaci jednog drugog pokreta ispred brvnare neobične veličine i uređenja, pred kojom su šetkali stražari za koje se znalo da čuvaju engleskog generala. Na tom mestu nalazilo se nekih šest konja, sjajno opremljenih, tako da se videlo da su bar dva određena za ženske jahače iz visokog društva, koji se obično nisu sretali u tako udaljenim i divljim predelima zemlje. Treći konj je imao na sebi gizdavu opremu i nosio oružje jednog štapskog oficira, dok su ostali, sudeći po jednostavnim konjskim pokrovima i natovarenim putničkim torbama, očigledno bili opremljeni za poslugu, koja je, kako izgleda, čekala na milost onih koje je dvorila. Na pristojnom odstojanju od ovog neobičnog prizora behu se skupile razne grupe radoznalih dokoličara, od kojih su se neki divili pasmini ratnih konja, dok su drugi, tupo začuđeni, iz prostačke radoznalosti gledali šta se sprema i radi. Nalazio se tu, međutim, i jedan čovek koji se svojim izgledom i ponašanjem upadljivo izdvajao od poslednje vrste posmatrača, jer nije bio ni besposličar, a očevidno ni puka neznalica.

Ova osoba bila je do krajnosti ružna, mada ni na kakav osobit način nije bila unakažena. Taj čovek je imao kostur i zglobove kao i drugi ljudi, ali ne i istih srazmera. Uspravljen, on je svojim stasom nadvisivao sve svoje drugove, a kad je sedeo, izgledao je manji od drugih. Kao da je postojao isti nesklad u svim delovima njegovog tela. Glava mu je bila glomazna, ramena uska, ruke duge, a šake male i gotovo nežne. Noge i butine bile su mu skoro do mršavosti tanke, ali izvanredno dugačke, kolena ogromna, a stopala pravi temelji, na kojima se tako čudno dizala ova nezgrapna gradnja spojenih ljudskih delova.

Neukusno i neprilično odelo samo je služilo da još više istakne njegovu nezgrapnost. Kao nebo plavi kaput, kratka a široka košulja i mali ogrtač ispoljavali su svu ružnoću njegovog dugog i tankog vrata i još

dužih i tanjih nogu. Čakšire od žute pamučne tkanine, dosta uprljane od upotrebe, bile su mu tesno pripijene uz telo i privezane za kvrgava kolena velikim čvorovima bele pantljike. Prljave pamučne čarape i cipele – na jednoj cipeli nalazila se i metalna mamuza – dopunjavale su odeću ove ličnosti, koja iz sujete ili skromnosti nije prikrivala nijedan svoj zglavak niti zglob, već ih, naprotiv, hotimice isticala. Ispod zaliska ogromnog džepa prljavog prsluka od brokat-svile, ukrašenog širitom od potamnelog srebra, virila je neka naprava, za koju bi se čovek lako prevario u tako ratničkom društvu, smatrajući je za neko opasno i nepoznato oružje. Mala kao što je bila, ova neobična naprava probudila je radoznalost većine Evropljana u logoru, mada je nekoliko pokrajinaca rukovalo njome ne samo bez straha već i sa savršenim poznavanjem. Veliki građanski šešir, zadignut s jedne strane, sličan šeširima što ih nose sveštenici poslednjih trideset godina, nadvisio je sve, dajući dostojanstven izgled ovom dobroćudnom i unekoliko bezizraznom licu, kome je očigledno bila potrebna takva veštačka pomoć da bi podvukla ozbiljnost izvesnog visokog i osobito poverljivog zadatka.

Dok su prosti vojnici stajali po strani, iz poštovanja prema Vebovom prebivalištu, osoba koju smo opisali ponosno došeta među poslugu, izražavajući otvoreno svoje negodovanje ili dopadanje u pogledu vrednosti konja, ukoliko su joj se ovi sviđali ili nisu.

– Ova životinja, rekao bih, prijatelju, nije domaći proizvod, već je iz stranih zemalja, ili možda sa samog malog ostrva preko plavih voda? – primeti on glasom koji je svojom mekoćom i blagošću tonova isto toliko bio neobičan koliko i cela njegova ličnost zbog srazmera. – Mogu da govorim o ovim stvarima a da ne ispadnem hvalisavac, jer sam obišao obe luke, i onu koja leži na ušću Temze i nosi ime prestonice stare Engleske, kao i onu koja se zove Nju Hejven. Video sam barke i jedrilice kako prikupljaju dželege sa tih luka, slično Nojevom kovčegu, gotove da se otisnu na daleki put za Jamajku, radi pazara i trgovine četvoronožnim životinjama, ali nikada do sada nisam ugledao životinju koja bi kao ova ličila na pravog bojnog konjica iz Biblije:

on kopa nogama po dolini i uveseljava se u svojoj snazi: juri napred u susret ratniku. Rže uz zvuke truba i iz daljine njuši boj, gromovite zapovesti vojskovođa i klicanja. Izgleda da je soj konja naroda Izrailja dopro i u naše doba, zar ne, prijatelju?

Ne dobivši odgovora na ovaj čudnovati govor, koji je, istina, zaslužio izvesnu pažnju, pošto je izrečen žestinom punog i zvonkog glasa, čovek koji je izdeklamovao reči iz Svetog pisma okrete se prema tihoj prilici, kojoj se i nesvesno beše obratio, i u kojoj njegov pogled beše našao značajniji predmet divljenja. Pogled mu pade na mirnu, pravu i ukočenu pojavu indijanskog glasonoše, koji beše doneo prošle večeri u logor neprijatne vesti. Iako savršeno miran i naizgled stoički ravnodušan prema užurbanosti i metežu oko sebe, u njemu se primećivala izvesna turobna okrutnost pomešana s duševnom mirnoćom divljaka, koja bi privukla pažnju i mnogo iskusnijeg oka no što su bile oči koje su ga sada ispitivale s prikrivenim čuđenjem. Urođenik je nosio tomahavk* i kamu svoga plemena, pa ipak, po svom izgledu, nije potpuno odavao ratnika. Naprotiv, njegova spoljašnjost je odavala izvesnu zapuštenost, koja je mogla nastati usled velikih i nedavnih napora, od kojih se još nije oporavio. Boje kojima urođenici mažu svoje telo kad idu u borbu nalazile su se, zbrkane, po grubim crtama njegova lica, dajući mračnoj fizionomiji još divljačniji i neprijatniji izgled. Njegovo oko – jedino koje je imao, sijalo se kao kakva užarena zvezda posred sumornih oblaka – moglo se videti u svoj svojoj prirodnoj plahovitosti. Jednog trenutka njegov prodoran, a pritom podozriv pogled, sukobi se sa začuđenim pogledom Evropljanina, a onda, menjajući pravac, delom iz lukavstva, a delom iz oholosti, ostade ukočen kao da je probijao daleko podneblje.

Nemoguće je reći kakvu bi neočekivanu primedbu ovo kratko i nemo opštenje između dva toliko čudna stvorenja moglo izazvati kod

---

* Tomahavk je mala sekira. Pre dolaska evropskih kolonista, tomahavci su pravljeni od kamena; danas ih belci izrađuju od gvožđa i prodaju ih urođenicima. (Prim. aut.)

belog čoveka da njegovu živu radoznalost nisu opet privukle druge stvari. Opšte komešanje među poslugom i šum glasova objavili su dolazak lica na koja se još jedino i čekalo da bi povorka mogla da krene. Skromni ljubitelj ratnog konjica odmah se povuče do male mršave kobile kosmatog repa, koja je u blizini nesvesno pabirčila sparušenu travu logora, i naslonjen jednim laktom na pokrivač što je zamenjivao sedlo, ostade tu kao posmatrač odlaska, dok je jedno ždrebe, s druge strane životinje, na miru jelo jutarnji obrok.

Jedan mladić u oficirskom odelu privodio je dve žene njihovim konjima. Po njihovim haljinama videlo se da su bile pripremljene da izdrže zamorno putovanje po divljini. Jedna od njih, po izgledu mlađa, premda su obe bile mlade, dozvolila je da se za časak ulove njena bleštava put, zlatnoplava kosa i svetloplave oči, dok je od jutarnjeg povetarca lepršao zeleni veo koji se spuštao sa šešira od dabrove dlake. Rumen osvita, koja se još povlačila iznad četinara na zapadnom nebu, nije bila ništa svežija od rumenila njenih obraza, niti je rano jutro bilo veselije od radosnog osmeha koji ona uputi mladom oficiru dok joj je ovaj pomagao da se popne u sedlo. Druga, koja je, izgleda, podjednako uživala uslužnost mladog oficira, skrivala je svoje čari od pogleda vojničina, revnošću koja je bolje pristajala iskustvu, starijem još za četiri ili pet godina. Moglo se ipak zapaziti da je njen stas, iako izvajan u istim divnim srazmerama i čije se draži nimalo nisu gubile u putničkoj haljini, bio nešto puniji i zreliji od stasa njene drugarice.

Tek što su žene uzjahale, njihov pratilac lako uskoči u sedlo bojnog konja, pa se sve troje pokloniše Vebu, koji je, iz pažnje, na pragu svoje brvnare, čekao na njihov odlazak. Skrećući konje, oni se, na čelu svoje pratnje, lakim kasom uputiše prema severnom izlazu logora. Dok su prelazili taj mali prostor, niko od njih ne reče ni reči, već se samo mlađoj ženi ote slab uzvik kada indijanski glasnik iznenada promače mimo nje, duž vojnog puta. Mada ovaj nagli i iznenadni pokret Indijanca ne izazva nikakav uzvik kod druge, ipak, iznenađena, ona se samo trže, pri čemu se podiže njezin veo i otkri lice puno neopisivog

Poslednji Mohikanac

sažaljenja, divljenja i straha dok su njene tamne oči pratile hitro kretanje divljaka. Crne kao gavranovo perje sijale su se vitice ove žene. Njena put nije bila tamna, izgledalo je pre da je ispunjena živom bojom krvi, gotovom da poteče. Pa ipak, ničega nije bilo prostog ni preteranog na ovom savršeno pravilnom i plemenitom licu izvanredne lepote. Osmehivala se kao da žali zbog svoje trenutne zanesenosti i tim osmejkom pokaza niz zuba koji bi posramili i najčistiju slonovu kost. Nameštajući veo, ona pognu glavu i pojaha ćutke, kao neko čije su misli bludele daleko od prizora oko sebe.

GLAVA II

Sama, sama! O, sama!

Šekspir

Dok je jedna od ovih divnih žena, koje smo površno opisali, bila utonula u misli, dotle se druga brzo povrati od trenutne zbunjenosti, koja je izazvala onaj njen uzvik i, smejući se zbog svoje slabosti, obrati se mladiću koji je jahao pored nje:

– Jesu li ovakve pojave česte u šumama, Hejvorde? Ili je pak ovaj prizor priređen samo kao neka naročita zabava za nas? Ako je ovo drugo, onda bismo mogli biti zahvalni na tome. Ali ako je ono prvo, onda ćemo morati i Kora i ja da pribegnemo našoj osvedočenoj hrabrosti još i pre nego što se susretnemo sa strašnim Monkalmom.

– Jon Indijanac je kurir naše vojske; i po shvatanju njegovog naroda, on bi se računao u junake – odgovori oficir. – On nas dobrovoljno vodi ka jezeru putem malo poznatim, kojim ćemo stići brže nego kad bismo išli sa kolonom koja se sporo kreće, a uz to, ovako je i prijatnije.

– On mi se nimalo ne dopada – reče žena, stresavši se sva, nešto od pritvornog, a nešto od stvarnog straha. – Vi ga sigurno poznajete, Dankane, inače mu se ne biste tako lako poverili?

– Bolje da kažete, Alisa, da vas ne bih poverio njemu. Poznajem ga dobro, inače ne bi uživao moje poverenje, bar ne u ovom trenutku.

Poslednji Mohikanac

Kažu da je po rođenju Kanadanin i da je služio s našim prijateljima Mohocima, koji su, kao što znate, jedan od šest saveznih naroda.* Među nas ga je doveo, kako sam čuo, jedan čudan događaj, u koji je bio umešan i vaš otac, koji je vrlo strogo postupio sa urođenikom – zaboravio sam tu strašnu priču; ali uglavnom, on je sada naš prijatelj.

– Ako je on bio neprijatelj moga oca, onda ga još više mrzim! – uzviknu Alisa, sada stvarno uplašena.

– Hoćete li da ga nešto upitate, majore, da bih čula njegov glas. Ma kako to bilo ludo, vi već znate da ja mnogo polažem na ljudski glas i da po njemu cenim čoveka!

– To bi bilo uzalud – odvrati mladi major – on bi odgovorio verovatno samo nekim usklikom. Mada razume engleski, pravio bi se, kao većina divljaka, da ne zna, a najmanje bi hteo da govori sada kada je potrebno više nego ikada sačuvati ratničko dostojanstvo. Ali eno gde se zaustavio! Verovatno da je staza kojom ćemo ići dalje sasvim blizu.

Pretpostavka majora Hejvorda bila je tačna. Kad dođoše do mesta gde se Indijanac beše zaustavio, ovaj im pokaza rukom uzanu stazu kroz jednu čestu, koja je označavala vojni put; njom se jedva jedan čovek mogao probiti.

– To je, dakle, naš put – reče mladić tišim glasom.

– Ne pokazujte nepoverenje, inače se možete izložiti opasnosti koje se pribojavate.

– Šta misliš ti, Kora? – zapita Alisa, malo neraspložena. – Zar se ne bismo osećali sigurnije ako bismo išli sa trupama, mada bi nam njihovo prisustvo bilo dosadno?

---

* Dugo je postojala konfederacija između indijanskih plemena koja su živela u severozapadnom delu Njujorške kolonije, prvobitno nazvane Zemljom pet nacija. Docnije, konfederacija je primila još jedno pleme i postala celina od šest nacija. Prvu konfederaciju sačinjavali su Mohoci, Oneide, Seneke, Kajuge i Onondage. Šesto pleme bilo je Tuskarora. Ostaci ovih plemena još žive u oblastima koje im je američka vlada odredila, ali iščezavaju iz dana u dan, bilo smrću ili povlačenjem u zemlje podobnije njihovim običajima, Država Njujork dala je svojim oblastima imena po ovim plemenima, osim po Mohocima i Tuskarorama. Ali druga reka po veličini ove države nosi ime Mohok. (Prim. aut.)

– Vidi se da malo poznajete navike urođenika, Alisa, te se varate o pravom mestu opasnosti – reče Hejvord. – Ako se neprijatelj nalazi već na nasipu, što je vrlo verovatno, pošto je naša izvidnica otišla napred, onda će se držati po strani od naše kolone, gde je ljudstvo najmnogobrojnije. Put naše glavne vojske je poznat, ali za naš se ne zna, pošto je utvrđen tek pre jednog časa.

– Treba li da sumnjam u čoveka zato što je njegovo ponašanje drukčije od našega, ili što mu koža nije bela – hladno zapita Kora.

Alisa se više nije dvoumila, i ošinuivši svoga naraganseta*, ona prva pojuri za putovođom kroz grančice žbunja i česta, duž tamne i uzane staze, Mladić je gledao Koru s očiglednim divljenjem, i propustivši njenu mlađu, ali ne i lepšu drugaricu, on poče sam da sklanja granje drveća da bi ona koja je išla iza njega prošla što lakše. Izgleda da je posluga bila unapred dobila uputstva, jer umesto da uđe u šumu, ona je otišla putem kojim je išla kolona – mera koja je, po izjavi Hejvorda, bila diktovana oprežnošću njegovog vođe, da bi ostavili što manje tragova svoga prolaza, ako bi se slučajno neki kanadski urođenici toliko udaljili od svoje vojske.

Nekoliko minuta teškoće puta nisu dozvoljavale nikakav razgovor. Kad prodoše silno žbunje koje je raslo duž puta, uđoše u šumu i nađoše se ispod visokih i mračnih svodova drveća. Ovuda im je prolaz bio olakšan, i čim vođa primeti da žene mogu bez smetnje da teraju svoje konje, on potera svoga konja nekom sredinom između hoda i kasa, tako da su svi konji koje je družina jahala održavali stalno ravân. Mladi oficir beše se baš okrenuo da uputi nekoliko reči crnookoj Kori, kad ga udaljeni topot konjskih kopita, koji je odjekivao preko džombaste

---

* U državi Rod Ajland postoji jedan zaliv po imenu Naraganset, nazvan po jednom moćnom plemenu koje je negda živelo na njegovim obalama. Ova zemlja je obilovala konjima dobro poznatim u Americi pod imenom naraganset. Bili su mali, boje *sorel* – kako se to zvalo u Americi – odnosno mrke boje. Imali su naročit hod. Konji ove vrste mnogo su se tražili, i traže se još i danas za jahanje, zbog svoje durašnosti i hitrine. Kako su imali siguran hod, naraganseti su se naročito tražili za jahačice koje su morale putovati po džombama novih zemalja. (Prim. aut.)

putanje, nagna da zaustavi svog konja. I kako njegovi pratioci u istom trenutku zategoše dizgine, to se svi najedanput zaustaviše, da bi se obavestili o događaju kome se nisu nadali.

Najpre se ukaza jedno ždrebe, koje je jurilo kao jelen između jelovih stabala; a zatim ugledaše neobičnog čoveka, opisanog u prethodnoj glavi, kako juri na svojoj kobili u najvećem trku. Dotle se ovaj čovek nije pokazivao putnicima. Ako je on imao moć da privuče svaki pogled na sebe kada je išao pešice, onda je njegov izgled dok je jahao privlačio još većma pažnju gledalaca. Uprkos tome što je stalno mamuzao svoju kobilu, uspeo je samo da je nagna u lak galop pomoću njenih zadnjih nogu, pa uz pomoć prednjih, dok i jedne i druge nisu prešle u sitan i brz kas. Možda je nagla promena konjskog hoda stvarala samo optičku varku, koja je na taj način uveličavala vrednost kobile; jer i sam Hejvord, koji je imao tačno oko za kakvoću konja, nije bio u stanju, sa svom svojom velikom veštinom, da proceni kojom se vrstom kretanja služio onaj koji je jurio krivudavim putem, i to sa toliko istrajne smelosti da bi dospao do njega.

Pokreti revnosnog konjanika nisu bili manje čudni od pokreta jahaćeg grla. Pri svakoj promeni brzine u trčanju kobile, jahač bi uspravio svoj visoki stas na stremenima, i na taj način, izduživanjem i skupljanjem svojih nogu, povećavao i smanjivao telo, da je bilo nemoguće tačno odrediti njegovu pravu visinu. Ako se još tome doda da je, usled čestih udara mamuzama uvek sa iste strane, izgledalo da kobila trči brže s jedne nego s druge strane, i da je tučeni bok bio označen neprestanim mahanjem kosmatog repa kobile na tu stranu, onda smo dali savršenu sliku konja i jahača.

Namršteno, lepo, otvoreno i muško čelo Hejvordovo postepeno se razvedri i njegove usne razvukoše se u lak osmeh kad osmotri izbliza stranca. Alisa se ne potruđi da sakrije svoje ushićenje; pa čak i crne i zamišljene oči Korine zasijaće radošću, koja se, izgleda, više iz navike no po prirodi, nije lako ispoljavala.

– Da ne tražite nekoga ovde? – zapita Hejvord kad mu se ovaj dovoljno približi usporenim korakom. – Nadam se da ne donosite rdave glase?

– Da – odgovori stranac, mašući svojim trorogim šeširom od dabrovog krzna po sparnom šumskom vazduhu, i ostavljajući svoje slušaocce u sumnji o tome na koje je pitanje mladoga oficira odgovorio. Kada se, međutim, beše osvežio i povratio dah, on nastavi: – Čujem da jašete za Vilijam Henri, pa, kako i ja idem tamo, mislim da bi i meni i vama bilo ugodno da putujemo u društvu.

– Izgleda da vi ne poštujete ravnopravnost glasova – odvrati Hejvord – nas je troje, a vi ste pitali za savet samo samoga sebe.

– Da. Čovek treba najpre da sazna svoje vlastito mišljenje. Pa kad je jednom siguran u to, a gde se tiče žena, to baš nije tako lako, onda treba pristupiti izvršenju odluke. Nastojao sam da učinim i jedno i drugo, i evo me.

– Ako vi idete za jezero, pogrešili ste put – reče Hejvord gordo – put koji tamo vodi nalazi se najmanje pola milje iza vas.

– Znam – odgovori stranac, nimalo obeshrabren ovim hladnim prijemom – čekao sam u Edvardu četiri nedelje i trebalo bi da sam nem pa da se ne obavestim o putu kojim treba da idem; a da sam nem, onda zbogom s mojim pozivom. – Pošto se usiljeno osmehnu, kao neko koga skromnost sprečava da se otvorenije divi duhovitosti koja je bila savršeno nerazumljiva njegovim slušaocima, on nastavi: – Nije zgodno da čovek moga poziva bude suviše zbližen sa onima koje ima da uči; zbog toga nisam ni pošao istim putem s vojskom. Smatram da jedan gospodin vašeg položaja treba da poznaje puteve; stoga sam se odlučio da se priključim vašem društvu, da bi nam jahanje bilo prijatnije.

– Vrlo proizvoljna, da ne kažem vrlo brza odluka! – uzviknu Hejvord, ne znajući da li da se ljuti ili da dâ oduška svome gnevu i da mu se nasmeje u lice. – Vi govorite o učenju i pozivu. Da niste vi pridodati Pokrajinskom korpusu kao učitelj naše plemenite defanzive i